

مقایسه چگونگی کاربری اینترنت در بین نوجوانان عضو و غیر عضو بسیج

Comparison of internet use between Adolescence Basij member and Non-Member

خدابخش احمدی^{*}، هادی عبدالملکی^{**}، شیمای شهید^{***}، هما صدقی جلال^{****}

Abstract

Introduction: The purpose of the present research was to compare internet use between Adolescence Basij member and Non-Member.

Method: In this correlation research, 4155 high school students (boys and girls) were chosen country-wide in a multi-stage cluster sampling. Data collecting instruments were internet addiction and internet use questionnaires.

Results: Results showed family's controls were lowest and use of the internet was highest among Basij members. So, the inappropriate use of internet such as chatting, downloading adult videos and pictures and music were lower among Basij boys than others. Also there was negative correlation between quality of internet using and Basij members. This significant correlation was in respect of the amount of chatting, secret downloading and watching pictures and Videos secretly and Internet befriending ($p < 0.05$). It mean that, duration on Basij membership meaningful reduce the chat and watching the porno Videos and pictures.

Discussion: it can be concluded duration of Basij members reduces harmful use of internet and only Basij members cannot inhibit losses arising from the use of the internet.

Keywords: Basij, internet, Addiction, Adolescence, students, chat, virtual space.

چکیده

مقدمه: با توجه به استفاده روزافزون نوجوانان از اینترنت و از سویی دیگر تلاش بسیج برای مصون بخشی آنان از آسیب‌های تهاجم فرهنگی و اخلاقی ناشی از آن، پژوهش حاضر درصدد بررسی مقایسه‌ای چگونگی استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان عضو و غیر عضو بسیج بر آمده است.

روش: در این پژوهش همبستگی، تعداد ۴۱۵۵ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانهای سراسر کشور در دو گروه عضو و غیر عضو بسیج به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات عبارت بود از پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه چگونگی استفاده از اینترنت و آزمون اعتیاد به اینترنت.

نتایج: نتایج نشان داد که در بین دانش‌آموزان عضو بسیج میزان استفاده روزانه بیشتر و میزان نظارت خانوادگی کمتر است. از سویی دیگر میزان استفاده نامناسب از اینترنت از قبیل دوستیابی اینترنتی، چت، مشاهده آهنگ و عکس و فیلم با محتوای جنسی در بین دانش‌آموزان پسر عضو بسیج کمتر از سایرین است. همچنین بین مدت عضویت در بسیج و چگونگی استفاده از اینترنت رابطه همبستگی معکوس وجود دارد و این میزان در موارد میزان چت، مشاهده عکس و فیلم با محتوای جنسی در سطح $P \leq 0.05$ معنی‌دار است.

بحث: می‌توان نتیجه گرفت که مدت عضویت در بسیج موجب کاهش استفاده آسیب‌زا از اینترنت می‌شود و صرف عضویت اولیه در بسیج عامل بازدارنده از آسیب ناشی از استفاده از اینترنت نیست.

کلیدواژه‌ها: اینترنت، اعتیاد، نوجوان، بسیج، دانش‌آموز، چت، فضاهای مجازی

مقدمه

زندگی مردم در دهه آخر قرن بیستم به خاطر توسعه‌ی سریع شبکه‌های رایانه‌یی به هم مرتبط به صورت شبکه جهانی (اینترنت) دستخوش تحولی عظیم شده است. یکی از نتایج این تحول امکان دستیابی ساده، سریع و ارزان افراد در هر نقطه دنیا به اطلاعات است. این تحول بزرگ جهان را به دهکده کوچک تبدیل ساخته که در آن هر شخصی به راحتی می‌تواند از آخرین تحولات علمی، صنعتی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مطلع شده و سطح دانش و علم بشری و رفاه و آسایش آنان ارتقاء یابد. در عین حال استفاده ناصحیح از این پدیده پیامدهای نامطلوبی را نیز به دنبال داشته که از جمله آنها نقض حریم شخصی، سوءاستفاده اخلاقی و اعتیاد به آن است (محسنی و همکاران، ۱۳۸۵).

حضور در فضای مجازی و مهم‌ترین آن اینترنت و استفاده از آن خصوصاً در کلان شهرهای در حال گذار جهان سومی، بنا به ویژگی‌ها، خصوصیات، امکانات و کاربردهای آن؛ تأثیرات عمیقی بر جنبه‌های متفاوت هویت و سبک زندگی کاربران خصوصاً جوانان که بزرگ‌ترین طیف این فضا هستند، خواهد گذاشت (زکایی و خطیبی، ۱۳۸۵). هنگامی جامعه‌ای سالم و متعادل خواهیم داشت که افراد آن جامعه از سلامت روان برخوردار و در عرصه‌های اجتماعی فعال باشند. امروزه اینترنت نه تنها بخشی از زندگی روزمره افراد شده بلکه افکار، احساسات و روابط آن‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است. در کره جنوبی بیش از صد و چهل مرکز فعال مشاوره جهت اختلال وابستگی به اینترنت وجود دارد. در هلند، مرکزی برای بستری شدن وابستگان به بازی‌های کامپیوتری دایر شده است. اینترنت، مشابه یک امکان ارتباطی جذاب و فراگیر به سرعت جای خود را در تعاملات اجتماعی باز کرده است (دوران و گنجی، ۱۳۸۷). بسیاری از محققین و منتقدین اجتماعی، این مسئله را مطرح می‌کنند که اینترنت، زندگی افراد را تغییر داده است اما در

چگونگی این تغییر و مثبت و منفی بودن آن اختلاف نظر وجود دارد (پور شهریاری، ۱۳۸۶).

استفاده از اینترنت دارای آثار و پیامدهای مختلف است. دیدگاه‌های موجود در این زمینه در سه گروه قابل طرح هستند. گروه اول معتقدند که دنیای مجازی به تدریج جایگزین دنیای واقعی می‌شود. اینترنت به تغییرات مثبت کمک می‌کند. اینترنت با فراهم آوردن فضای ارتباطی برای افراد دارای علایق مشترک و غلبه بر محدودیت‌های مکان و زمان، موجب تجدید حیات اجتماعی می‌شود، گفتگوهای آزاد را رواج می‌دهد، چشم اندازه‌های چند جانبه را ارائه می‌دهد و اقدام جمعی را امکان پذیر می‌سازد. فضاهای مجازی این فرصت را ایجاد می‌کنند که هر فردی بتواند هویت خود را تجلی دهد. بر این اساس اینترنت فرصتی برای فرار از مشکلات عاطفی مانند افسردگی، استرس، اضطراب، یا مشکلات ارتباط با دیگران فراهم می‌آورد (ویزشر، ۱۳۸۴). گروه دوم بر این باور هستند که اینترنت دارای نقش تکمیلی است. آنان معتقدند قضاوت در مورد این که اینترنت موجب کاهش یا افزایش سرمایه اجتماعی می‌شود در چارچوب زندگی شخص، معنا پیدا می‌کند. اینترنت در چرخه زندگی روزمره ادغام می‌شود و به تدریج زندگی در شبکه، همانند فعالیت‌های خارج از شبکه تلقی می‌شود. این احتمال وجود دارد که نقش اینترنت در حفظ پیوندهای موجود مؤثرتر از نقش آن در ایجاد پیوندهای جدید باشد. گروه سوم اعتقاد دارند که استفاده از اینترنت موجب افول سرمایه اجتماعی و مانع توجه افراد به اجتماع واقعی می‌شود. پیوندهای اینترنتی به ندرت به ترویج دوستی عمیق، ارائه منابع غیر ملموس (مانند حمایت عاطفی) و ارائه کمک مادی واقعی منتهی می‌شود. کار با اینترنت نه تنها زمان پرداختن به سایر فعالیت‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه توجه افراد را از محیط اطراف خود باز می‌دارد (جواهری و باقری، ۱۳۸۷).

چنانچه استفاده از اینترنت کنترل شده نباشد، ممکن است در مسیر منفی و به صورت مخرب مورد استفاده قرار گرفته و ایجاد دشواری در زندگی انسان را

سبب شود و حتی به عنوان وسیله‌ای برای تهدید اشخاص کاربرقرارگیرد (محسنی و همکاران، ۱۳۸۵). بنابراین ورود و استفاده از فضاهای مجازی به ویژه اینترنت، می‌تواند موارد استفاده بجا و نابجا پیدا کند و حتی می‌تواند تا حد اعتیاد به آن، گسترش یابد. اعتیاد به اینترنت نخستین بار در سال ۱۹۹۵ توسط ایوان گلدبرگ مطرح شد و از سال ۱۹۹۶ توسط یانگ توسعه یافت (یانگ، ۱۹۹۹). اگرچه این نوع وابستگی مشکلات جسمانی اعتیادهای دارویی را ندارد اما مشکلات اجتماعی ناشی از آن همانند اعتیادهای دیگر است. از دست دادن کنترل رفتار، علائم ناخوشایند ناشی از ترک، عطش، ولع زیاد برای کار با اینترنت، گوشه‌گیری اجتماعی و افت تحصیلی و شغلی برخی از پیامدهای وابستگی به اینترنت می‌باشند. مشکلات ارتباطی و روانشناختی از دیگر ویژگی‌های این نوع اعتیاد هستند (حمیدیان، ۱۳۸۷). معتادین به اینترنت دچار مشکلات خواب می‌شوند و خوردن و ورزش را فراموش می‌کنند، گزارشاتی در مورد مرگ در حین استفاده از اینترنت و بر اثر حمله قلبی داده شده که می‌تواند به دلیل اختلالات فیزیکی مانند خواب، کم تحرکی و خودکشی در اثر اعتیاد به اینترنت و استرس وارده باشد (ویز شفر، ۱۳۸۴). از سوی دیگر فضاهای مجازی فرصت‌های ناهمگون دیگر را نیز فراهم می‌سازند از قبیل: تسهیل ارتکاب جرائم مرتبط با مواد مخدر، سوء استفاده جنسی از کودکان و نوجوانان، جرائم اقتصادی، چت روم‌های ویژه جرائم و مجرمین (علی‌وردی‌نیا، ۱۳۸۴).

در مورد استفاده از اینترنت و آثار آن پژوهش‌های بسیاری انجام شده است. تحقیقات نشان داده، افرادی که بیش از حد از اینترنت استفاده می‌کنند دچار خستگی و تنهایی، افسردگی، ضعف عزت نفس و درونگرایی می‌شوند (یانگ، ۱۹۹۹). همسران اغلب کاربران با مشکلاتی نظیر افسردگی و احساس تنهایی مواجه می‌شوند (مشایخ و برجعلی، ۱۳۸۲). تعاملاتی که در اینترنت صورت می‌گیرد به صورت رودررو نیست و می‌تواند منجر به کاهش سلامت روان افراد شود. در واقع تعاملات اجتماعی به صورت مجازی می‌تواند باعث

افزایش هیجان‌های آسیب‌زایی مانند گمنامی و بی‌نامی در افراد شود. بررسی‌های بسیاری ارتباط منفی بین استفاده از اینترنت و سلامت روان را نشان داده‌اند. از جمله این که میزان استفاده زیاد از اینترنت موجب افزایش افسردگی و اختلال خواب می‌شود. همچنین بین افسردگی و اعتیاد به اینترنت ارتباط وجود دارد. استفاده از اینترنت باعث کاهش تنهایی در افراد و افزایش عزت نفس می‌شود. بین اعتیاد به اینترنت و افزایش رفتارهای تکانشی و کاهش عزت نفس، ارتباط معنی‌داری وجود دارد. افراد معتاد به اینترنت افرادی هستند که از اعتماد به نفس پایینی برخوردارند. هر قدر احساس بیگانگی با خود، اضطراب و تنش در کاربران اینترنتی بیشتر باشد، این افراد اعتیاد بیشتری به ایجاد ارتباط از این طریق پیدا می‌کنند. بنابراین می‌توان گفت کاربران رایانه‌ای دارای شخصیت‌های درون‌گرایی هستند (کای و همکاران، ۲۰۰۲؛ کو و همکاران، ۲۰۰۷؛ کیم و همکاران، ۲۰۰۰).

همچنین تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که احساس تنهایی می‌کنند و کسانی که بیشتر می‌خواهند از دیگران فرار کنند، از وب سایت‌ها استفاده می‌کنند (کاو و همکاران، ۲۰۰۷). احتمالاً افرادی که احساس تنهایی می‌کنند یا از زندگی روزمره خود انزجار دارند، به دنبال صمیمیت در اینترنت می‌گردند (مودایل، ۲۰۰۴). به نظر می‌رسد این گونه افراد خواهان یک رابطه بسیار نزدیک هستند (مشایخ و برجعلی، ۱۳۸۲).

بنابراین آن چه مهم است بهره‌گیری مثبت از اینترنت و عدم اعتیاد و وابستگی به آن است. انتظار می‌رود دانش‌آموزان عضو بسیج نسبت به سایر دانش‌آموزان به لحاظ کمیت و کیفیت بهره‌گیری از فضاهای مجازی متفاوت باشند. این موضوع یک انتظار است و به عنوان یک مفروضه می‌تواند مورد ارزیابی قرار گیرد. با بررسی و پاسخگویی به این فرض می‌توان برخی از برنامه‌های فرهنگی و آموزش‌های موجود برای دانش‌آموزان بسیجی را جهت داد. بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا چگونگی ورود به فضای مجازی در دانش‌آموزان

سنجش اعتبار و بررسی ویژگی‌های آن بصورت آزمایشی (پایلوت) مورد استفاده قرار گرفت. میزان همسانی درونی آن‌ها به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۷۹ و ۰/۹۲ بود. سوالات این ابعاد از پرسشنامه در مقیاس لیکرت و با پنج سطح تنظیم شد. دومین پرسشنامه اعتیاد به اینترنت (IAS)^۱ بود که توسط یانگ ساخته شده (یانگ، ۱۹۹۸) و دارای ۲۰ سوال پنج گزینه‌ای (۱=هرگز، ۲=به ندرت، ۳=گاه‌گاهی، ۴=اغلب و ۵=همیشه) با دامنه نمرات بین ۰ تا ۱۰۰ می‌باشد. در این پرسشنامه نمره ی ۲۰ تا ۴۹ نشان دهنده ی کاربر معمولی، نمره ۵۰ تا ۷۹ نشان دهنده کاربر در معرض خطر و نمره ی ۸۰ تا ۱۰۰ نشان دهنده ی کاربر معتاد به اینترنت می‌باشد (شایق و همکاران، ۱۳۸۸). یو و همکاران (۲۰۰۴) آلفای کروناخ بیش از ۰/۹۰ را به دست آورده‌اند. همچنین، در ایران نیز ناستی زایی (۱۳۸۷) آلفای کروناخ ۰/۸۱ و قاسم زاده و همکاران (۱۳۸۶) آلفای کروناخ ۰/۸۸ را به دست آورده‌اند. ویدیانو و مورن (۲۰۰۴) در بررسی اعتبار و پایایی آزمون یانگ نشان داد که این آزمون به عنوان ابزاری جهت سنجش اعتیاد اینترنتی، از اعتبار و پایایی مناسبی برخوردار می‌باشد. برای تجزیه تحلیل اطلاعات حاصل از پژوهش از روش‌های آماری محاسبه فراوانی، درصد فراوانی، ضریب همبستگی و ضریب رگرسیون و نیز از نرم افزار spss14 استفاده شد. سطح معنی‌داری مورد استفاده ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

در این پژوهش از مجموع ۴۱۵۵ نفر، حدود نیمی دختر و نیمی پسر شرکت داشتند. ۷۳ درصد آنها در مقطع دبیرستان و ۲۲ درصد در مقطع پیش دانشگاهی مشغول به تحصیل بودند. میانگین سنی در کل شرکت کنندگان عضو بسیج ۱۶/۵ با انحراف معیار ۱/۵۰ و در شرکت کنندگان غیر عضو ۱۶ سال و ۸ ماه با انحراف معیار ۱/۵۶ بود. از بین دانش آموزان عضو بسیج ۴۸/۶٪ و از بین دانش آموزان غیر عضو ۵۱/۸٪ دختر بودند و نیز از دانش آموزان عضو بسیج ۴۹/۶٪ و از دانش آموزان غیر عضو ۴۶/۸٪ پسر بودند. ۷۳/۷٪ از

نوجوانان عضو و غیر عضو بسیج متفاوت است یاخیر؟ همچنین نقش عضویت در بسیج را، در میزان و چگونگی تأثیر بر استفاده از فضاهای مجازی بررسی و ارزیابی نماید.

روش

در این پژوهش مقایسه‌ای جامعه آماری پژوهش، دانش آموزان دوره دبیرستان سراسر کشور (ایران) بود. تعداد ۴۱۵۵ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از استان‌های اردبیل، اصفهان، تهران، خراسان، خوزستان، فارس، قم، کردستان، کرمان، مازندران و همدان از بین دانش آموزان عضو و غیر عضو بسیج انتخاب شدند. انتخاب استان‌ها براساس پراکندگی جغرافیایی بود. برای انتخاب نمونه از مرکز شهر هر استان تعداد یک دبیرستان پسرانه و یک دبیرستان دخترانه از مدارس دولتی و به همین صورت از مدارس غیردولتی (غیرانتفاعی) با پراکندگی جغرافیایی شهری انتخاب شدند. در مرحله سوم انتخاب نهایی نمونه‌ها با روش تصادفی منظم و با رعایت نسبت‌های وضعیت عضویت در بسیج، نوع جنس و مقطع تحصیلی از هر مدرسه انجام شد. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه میزان و چگونگی استفاده از اینترنت، پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ جمع‌آوری شد. اولین پرسشنامه شامل، اطلاعات دموگرافیک، وضعیت خانوادگی، میزان ورود به فضاهای مجازی و نوع و کیفیت استفاده از فضاهای مجازی بود. پرسشنامه شامل ۱۰ سوال در مورد میزان استفاده از اینترنت (از قبیل: میزان آشنایی، مدت زمان استفاده در روز و هفته، مکان و زمان‌های استفاده از اینترنت)، ۱۰ سوال درباره خانواده و اینترنت (از قبیل: میزان آشنایی خانواده با اینترنت، میزان استفاده خانواده از اینترنت، میزان نظارت خانواده، مکان قرار گرفتن کامپیوتر در منزل و ویژگی‌های خانوادگی)، ۲۷ سوال در مورد چگونگی استفاده از اینترنت (از قبیل: انواع استفاده از اینترنت، میزان عادت به اینترنت و استفاده مخفیانه) و ۲۵ سؤال در مورد اطلاعات جمعیت‌شناختی و روابط خانوادگی بود. پرسشنامه پس از تدوین و ارزیابی روایی محتوایی، برای

کنندگان غیر عضو بسیج نیز ۷۴/۶٪ در مقطع دبیرستان و ۲۲/۹٪ در مقطع پیش دانشگاهی در حال تحصیل بودند (جدول ۱).

دانش آموزان بسیجی شرکت کننده در پژوهش، در مقطع دبیرستان و ۲۱/۴٪ آنها در مقطع پیش دانشگاهی مشغول به تحصیل بودند. در گروه شرکت

جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان در پژوهش به تفکیک وضعیت عضویت در بسیج

متغیر	سطح	آماره	عضو بسیج	غیر عضو	نامشخص	مجموع
	مونث	جمع	۱۰۶۶	۱۰۰۸	۸۱	۲۱۵۵
		درصد	۴۸/۶	۵۱/۸	۳۹/۹	۴۹/۶
جنس	مذکر	جمع	۱۰۸۷	۹۱۱	۱۱۶	۲۱۱۴
		درصد	۴۹/۶	۴۶/۸	۵۷/۱	۴۸/۷
	مشخص نشده	جمع	۳۹	۲۸	۶	۷۳
		درصد	۱/۸	۱/۴	۳	۱/۷
سن	۱۳ تا ۱۶ سال	جمع	۱۰۸۴	۸۸۸	۱۰۰	۲۰۷۲
		درصد	۴۹/۵	۴۵/۶	۴۹/۳	۴۷/۷
	۱۶ تا ۲۰ سال	جمع	۱۰۱۵	۹۷۰	۸۶	۲۰۷۱
		درصد	۴۶/۳	۴۹/۸	۴۲/۴	۴۷/۷
	مشخص نشده	جمع	۹۳	۸۹	۱۷	۱۹۹
		درصد	۴/۳	۴/۶	۸/۴	۴/۶
تحصیلات	دبیرستان	جمع	۱۶۱۵	۱۴۵۲	۱۱۸	۳۱۸۵
		درصد	۷۳/۷	۷۴/۶	۵۸/۱	۷۳/۴
	پیش دانشگاهی	جمع	۴۶۹	۴۴۵	۴۱	۹۵۵
		درصد	۲۱/۴	۲۲/۹	۲۰/۲	۲۲
	مشخص نشده	جمع	۱۰۸	۵۰	۴۴	۲۰۲
		درصد	۴/۹	۲/۶	۲۱/۷	۴/۷

میزان استفاده از اینترنت و اعتماد به اینترنت در بین پسران بیش از دختران می باشد. میزان استفاده از اینترنت و بازی آنلاین در بین دانش آموزان عضو بسیج بیشتر از دانش آموزان غیر عضو است. همچنین استفاده از سایت های دوست یابی، چت، مشاهده عکس، فیلم و کلیپ با محتوای جنسی در بین دختران عضو بسیج بیشترین میزان و در بین پسران عضو بسیج کمترین میزان است. همچنین استفاده از اینترنت در بین پسران عضو بسیج بیشتر از سایرین است (جدول ۲).

در بررسی مقایسه میزان و کیفیت استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان عضو و غیر عضو بسیج بر حسب نوع جنس با بهره گیری از تحلیل واریانس چند راهه ملاحظه شد که در تمامی موارد بررسی و مقایسه حداقل یک تفاوت معنی دار (در سطح $P \leq 0.05$) وجود دارد. بر این اساس مشخص شد که میزان استفاده از سایت های دوست یابی، چت، بازی آنلاین، مشاهده عکس، فیلم و کلیپ با محتوای جنسی در بین دانش آموزان دختر بیش از دانش آموزان پسر است.

جدول ۲- مقایسه میزان و کیفیت استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان عضو و غیر عضو بسیج بر حسب نوع جنس

متغیر وابسته	متغیر مستقل ۱	متغیر مستقل ۲	میانگین	انحراف معیار	منابع تغییر پذیری	میزان F	سطح معنی داری
اعتیاد به اینترنت	دختر	بسیجی	۳۴/۶	۱۴/۴	جنسیت	۱۰/۱۹۴	<۰/۰۰۰۱
		غیر بسیجی	۳۵/۱	۱۴/۹	عضویت	۰/۲۳	۰/۶۳
	پسر	بسیجی	۴۰/۲	۱۶/۲	جنسیت×عضویت	۲/۲۹	۰/۱۳
		غیر بسیجی	۳۹/۲	۱۵/۹			
میزان استفاده از اینترنت	دختر	بسیجی	۱/۳۲	۱/۲۷	جنسیت	۶/۷۱	۰/۰۱
		غیر بسیجی	۱/۳۱	۱/۲۹	عضویت	۴/۴۱	۰/۰۳
	پسر	بسیجی	۱/۵۸	۱/۹۶	جنسیت×عضویت	۳/۶۱	۰/۰۵
		غیر بسیجی	۱/۳۵	۱/۵۶			
استفاده از سایت‌های دوست یابی	دختر	بسیجی	۴/۳۸	۱/۰۶	جنسیت	۴۰/۵۶	<۰/۰۰۰۱
		غیر بسیجی	۴/۲۴	۱/۰۶	عضویت	۰/۶۸	۰/۴۱۰
	پسر	بسیجی	۴/۰۲	۱/۳۳	جنسیت×عضویت	۳/۶۳	۰/۰۵
		غیر بسیجی	۴/۰۶	۱/۲۸			
چت	دختر	بسیجی	۴/۵۳	۱/۰۲	جنسیت	۸۹/۰۱	<۰/۰۰۰۱
		غیر بسیجی	۴/۴۹	۱/۰۴	عضویت	۰/۹۵	۰/۳۳
	پسر	بسیجی	۴/۱۰	۱/۳۶	جنسیت×عضویت	۴/۶۹	۰/۰۳
		غیر بسیجی	۴/۲۲	۱/۲۰			
بازی آنلاین	دختر	بسیجی	۴/۴۶	۱/۰۴	جنسیت	۱۴۲/۸۵	<۰/۰۰۰۱
		غیر بسیجی	۴/۴۸	۱/۰۶	عضویت	۸/۵۰	۰/۰۰۴
	پسر	بسیجی	۳/۹۲	۱/۳۹	جنسیت×عضویت	۵/۷۱	۰/۰۲
		غیر بسیجی	۳/۱۲	۱/۲۵			
مشاهده عکس، فیلم و کلیپ با محتوای جنسی	دختر	بسیجی	۴/۵۶	۱/۰۱	جنسیت	۱۳۳/۲۲	<۰/۰۰۰۱
		غیر بسیجی	۴/۴۸	۱/۰۷	عضویت	۰/۰۱	۰/۹۱
	پسر	بسیجی	۴/۰۳	۱/۴۰	جنسیت×عضویت	۴/۸۸	۰/۰۳
		غیر بسیجی	۴/۱۲	۱/۳۱			
نظارت خانواده بر استفاده از اینترنت	دختر	بسیجی	۳/۳۶	۱/۴۷	جنسیت	۰/۱۳	۰/۷۱
		غیر بسیجی	۳/۵۶	۱/۴۴	عضویت	۲۶/۷۲	<۰/۰۰۰۱
	پسر	بسیجی	۳/۳۳	۱/۴۴	جنسیت×عضویت	۰/۸۱	۰/۳۷
		غیر بسیجی	۳/۶۱	۱/۴۱			

مشاهده عکس و فیلم با محتوای جنسی در سطح ($P \leq 0/05$) معنی دار است. لذا می‌توان نتیجه گرفت که مدت عضویت در بسیج موجب کاهش استفاده آسیب‌زا از اینترنت می‌شود (جدول ۳).

بررسی رابطه همبستگی بین مدت عضویت در بسیج با هر یک از متغیرهای پژوهشی با استفاده از ضریب همبستگی نشان داد که بین مدت عضویت در بسیج و میزان و کیفیت استفاده از اینترنت رابطه همبستگی معکوس وجود دارد و این میزان در موارد میزان چت، و

جدول ۳- رابطه بین مدت عضویت در بسیج و میزان و کیفیت استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان

متغیرهای پژوهشی	اعتیاد به اینترنت	مدت استفاده روزانه	میزان نظارت خانوادگی	میزان چت	استفاده از سایت‌های دوست‌یابی	مشاهده عکس و فیلم جنسی	بازی آنلاین
میزان رابطه	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۸	۰/۰۳۱	-۰/۰۸۵	-۰/۰۶۲	-۰/۰۹۱	-۰/۰۱۲
سطح معنی‌داری	۰/۷۱	۰/۴۵	۰/۳۴	**۰/۰۱	۰/۰۶	**۰/۰۰۶	۰/۷۲

بحث و نتیجه‌گیری

درک چگونگی استفاده از اینترنت به عنوان شرط لازم برای یافتن علت روی‌آوری افراد به این فضای مجازی و شیوه مدیریت و اصلاح آن است (روگبورو، ۲۰۰۳). با عمومی شدن اینترنت با تمام امکانات بالقوه که این فن‌آوری جدید فراهم می‌کند، دانش‌پیرامون چگونگی و چرایی استفاده مردم از این فن‌آوری کاملاً ضروری است (کیه و جانسن، ۲۰۰۲؛ مریس و آگن، ۱۹۹۶). به نظر می‌رسد نگرانی اصلی در مورد فضاهای مجازی و از جمله اینترنت، خلاقیت‌های فن‌آورانه آنها نیست، بلکه چگونگی استفاده از این فن‌آوری‌هاست. تحلیل داده‌ها در زمینه مقایسه چگونگی استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان عضو و غیرعضو بسیج نشانگر تفاوت معنادار در چند مورد مهم است: اول این که میزان استفاده از بازی‌های آنلاین توسط دانش‌آموزان عضو بسیج بیشتر از دانش‌آموزان غیر عضو است. در زمینه استفاده از بازی‌های اینترنتی، زنجانی زاده و جوادی (۱۳۸۴) نشان دادند که میزان بازی‌های اینترنتی در بین دانش‌آموزان در برهه زمانی خاص افزایش یافته و سپس کاهش می‌یابد. این برهه زمانی به مدت زمان آشنایی و استفاده از اینترنت، و سن آنها وابسته می‌باشد. تحقیقات نشان داده است که کاربری اولیه اینترنت به دلایلی همچون کنجکاوی، آشنایی با دنیای مجازی، ارتباط راحت و بدون محدودیت با دیگران به ویژه جنس مخالف و شور جوانی است. به تدریج کاربری افراد هدفمند شده و کاربری‌های تفننی به کاربری‌های هدفدار تبدیل می‌شوند (دوران و گنجی، ۱۳۸۷؛ معیدفر، ۱۳۸۴؛ هامنز، ۲۰۰۶). ممکن است به همین دلیل باشد که دانش‌آموزان عضو بسیج به میزان

بیشتری به بازی‌های آنلاین می‌پردازند؛ و این بیانگر فعالیت و شور نشاط بیشتر این افراد در مقایسه با افراد عادی می‌باشد. آنها برای پرکردن اوقات فراغت به برنامه‌های مهیج نیاز دارند و وضعیت کنونی؛ احتمالاً نشانگر ناکافی بودن برنامه‌های موجود برای اعضای نوجوان بسیج می‌باشد و ضرورت بازنگری در برنامه آنان را نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان به این گروه کمک کرد تا بتوانند اوقات فراغت خود را با برنامه‌های مهیج و در عین حال مفید و هدفمند پر کنند.

دوم این که میزان استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان عضو بسیج بیشتر و میزان نظارت خانواده بر آنها کمتر است. این قابل پذیرش است که دانش‌آموزان عضو بسیج پایبندی بیشتری نسبت به ارزش‌ها از خود نشان می‌دهند و خانواده نیز بیشتر به آنها اعتماد و اطمینان دارند. بررسی ابعاد نظارت فرزندان از سوی والدین نشان داد که بیشترین نظارت خانواده‌های جامعه نسبت به فرزندان نوجوان خود در زمینه‌های ساعات بازگشت به منزل، نوع پوشش و انجام فرایض دینی و کمترین میزان نظارت در زمینه‌های انجام بازی‌های کامپیوتری، مطالعه کتاب و مجله، تماشای تلویزیون، دیدن فیلم و استفاده از اینترنت است (احمدی و بیگدلی، ۱۳۸۶). علی‌رغم وجود این اعتماد، همچنان که تحقیقات نشان داده است (احمدی و همکاران، ۱۳۸۹) نظارت مناسب خانواده می‌تواند میزان آسیب‌های ناشی از اینترنت را در نوجوانان کاهش دهد.

سوم این که آسیب ناشی از استفاده از اینترنت در بین پسران عضو بسیج دانش‌آموزی در کمترین حد و در دختران عضو بسیج دانش‌آموزی در بیشترین حد قرار دارد. هر چند که علل این یافته را باید داده‌های

دانش‌آموزان در ابتدا به دلایلی در بسیج عضو شوند ولی تنها افرادی تحت تاثیر فرهنگ بسیج قرار می‌گیرند که در فعالیت‌ها و برنامه‌های بسیج مشارکت می‌کنند و در واقع عضویت آن‌ها بلندمدت شده و عضو فعال می‌شوند. هرچند که در این زمینه نباید از علل، انگیزه‌ها و عواملی غافل شد که باعث می‌شود دانش‌آموزان در عضویت بسیج باقی بمانند. ولی به هر حال می‌توان نقش عضویت در بسیج را در کاهش استفاده آسیب‌زا از اینترنت اعلام نمود. البته با ایجاد برنامه‌های پیشگیرانه و نظارتی (احمدی و بیگدلی، ۱۳۸۶) برای اعضای بسیج می‌توان میزان آسیب‌های احتمالی را باز هم کاهش داد.

مطابق یافته‌های پژوهشی حاضر می‌توان نتیجه گرفت که عضویت بلندمدت در بسیج موجب کاهش استفاده آسیب‌زا از اینترنت در نوجوانان می‌شود و همچنین دختران عضو بسیج دانش‌آموزی نیاز به مراقبت و آموزش بیشتری دارند.

پژوهشی دیگری حمایت کند، با این وجود چگونگی استفاده از اینترنت، علاوه بر عوامل فرهنگی و سیاسی، از متغیرهای جمعیت‌شناختی و وضعیت کاربری نیز تاثیر می‌پذیرد (دوران و گنجی، ۱۳۸۷). تحقیقات (بهار و حاجی‌محمدی، ۱۳۸۷؛ دوران و گنجی، ۱۳۸۷؛ زنجانی زاده و جوادی، ۱۳۸۴؛ معیدفر، ۱۳۸۴؛ کایزر و همکاران، ۲۰۰۲؛ بولن و نیکی، ۲۰۰۲؛ کوجت و یماوچی، ۲۰۰۲) نیز نشان داده است که چت را می‌توان عمده‌ترین کاربری اینترنت برای دختران قلمداد کرد. همچنین استفاده از محتوای جنسی از کاربری‌های تفریحی مهم اینترنت برای دختران است (گرین‌فیلد، ۱۹۹۹). شاید عواملی از قبیل نظارت کمتر روی دختران در عملکرد درون خانه و نیز کمبود فرصت‌های ارتباطات واقعی برای آن‌ها نقش داشته باشد. دیگر این که احتمالاً دانش‌آموزان دختر عضو بسیج کمتر از برنامه‌های مربوط به بسیج استفاده می‌کنند و آگاهی آن‌ها از آسیب‌های ناشی از اینترنت کمتر می‌باشد.

نکته چهارم این که میزان استفاده از اینترنت، استفاده از سایت‌های دوست‌یابی، مشاهده عکس و کلیپ با محتوای جنسی و چت در بین دانش‌آموزان پسر عضو بسیج دانش‌آموزی کمتر از دانش‌آموزان دیگر است و نیز مدت زمان عضویت در بسیج با استفاده آسیب‌زا از اینترنت رابطه منفی دارد. براین اساس ملاحظه شد که مدت عضویت در بسیج دانش‌آموزی با میزان چت، میزان استفاده از عکس و فیلم با محتوای جنسی رابطه معکوس و معناداری دارد و در سایر موارد نیز میزان رابطه هرچند معنی‌دار نیست، ولی معکوس است. هر چند این ارتباط برای پسران بیشتر از دختران است. در این زمینه می‌توان گفت که اولاً عضویت در بسیج دانش‌آموزی در واقع تمرین بسیجی بودن است بنابراین هرچند عمر این دوره بیش از سه یا چهار سال نیست و این دوره برنامه‌های سنگینی هم برای دانش‌آموزان ندارد ولی میزان اثرگذاری عضویت در بسیج بطور تدریجی ایجاد می‌شود و عضویت و حضور درازمدت در برنامه‌ها اثرات مثبت خود را نشان می‌دهد. ثانیاً ممکن است برخی از

منابع

- ۱۴- مشایخ، مریم؛ برجعلی، احمد (۱۳۸۲). بررسی رابطه احساس تنهایی با نوع استفاده از اینترنت در گروهی از دانش آموزان دبیرستانی. تازه‌های علوم شناختی. سال ۵ شماره ۱
- ۱۵- معیدفر، س. (۱۳۸۴). بررسی پدیده اعتیاد اینترنتی در بین افراد واقع در گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ سال و پیامدهای آن. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ای.
- ۱۶- ناستی‌زایی. (۱۳۸۷). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت. طبیب شرق، دوره ۱۱، شماره ۱، ص ۵۷-۶۳.
- ۱۷- ویزشفر، فاطمه (۱۳۸۴) بررسی میزان اعتیاد به اینترنت در استفاده کننده گان از کافی نت‌های شهر لار. فصلنامه بهداشت روانی. سال هفتم. شماره ۲۵ و ۲۶، ص: ۳۳-۲۷.
- 18- Bullen, P. & Niki H. (2000). The Internet: Its Effects on Safety and Behavior (Implications for Adolescents). In http://www.netsafe.org.nz/Doc_Library/patbulle n.pdf
- 19- Cao, F., Su, L., Liu, T., & Gao, X. (2007). The relationship between impulsivity and Internet addiction in a sample of Chinese adolescents. *European Psychiatry*, 22, 466-471.
- 20- Lee K (2001), Emerging consumer issues and remedies in changing consumer environment. BK 21 project Team Report: Seoul National University
- 21- Coget, F., & Yamauchi, Y. (2002), The Internet, Social Networks and Loneliness. In P. Bullen & R. Harry, *IT & Society*, Vol. 1(1), pp 104-123. New York, NY, USA: Hillsdale.
- 22- Greenfield, N. (1999). Virtual Addiction: Sometimes New Technology Can Create New Problem. In: http://www.virtualaddiction.com/pdf/nature_internet_addiction.pdf
- 23- Humans, C. (2006). *Virtual Methods: Issues in Social Research on the Internet*. New York, NY, USA: Berg. Hur MH, "Demographic, habitual and socioeconomic determinants of Internet addiction disorder: an empirical study of Korean teenager." *Cyberpsychol beher*. 2006 oct, 9 (6): 514-25.
- 24- Kaye, B., & Johnson, T. (2002). Online and in the Know: Use and Gratification of the Web for Political Information. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 46(1), 54-71.
- 25- Kiesler, S., Kraut, R., Cummings, J., Boneva, B., Helgeson, V., Crawford, A. et al. (2002). Internet Evolution and Social Impact. In <http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety>
- 26- Kim, J. S., & Chun, B. C. (2000). Association of Internet addiction with health promotion lifestyle profile and perceived health
- ۱- احمدی خدا بخش، بیگدلی، زهرا (۱۳۸۶) بررسی وضعیت نظارت بر فرزندان و اثرات آن، مجله علوم رفتاری، ۱ (۱): ۹۶-۸۹.
- ۲- احمدی خدا بخش، عبدالملکی‌های، افسردیپیتا، سید اسماعیلی فتح‌اله (۱۳۸۹) نقش عوامل خانوادگی در نوع و میزان استفاده از اینترنت، مجله علوم رفتاری، ۴ (۴): ۳۳۴-۳۲۷.
- ۳- بهارم، و حاجی‌محمدی، ع. (۱۳۸۷). دانشجویان دانشگاه تهران و استفاده از اینترنت: مطالعه بهره‌وری و خرسندی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۸، ۱۶۳-۱۸۶.
- ۴- پور شهریاری، مه سیم (۱۳۸۶) مقایسه افسردگی، انزوای اجتماعی و ارتباطات خانوادگی دانش آموزان دختر کاربر و غیر کاربر اینترنتی دبیرستان‌های تهران، ۳ (۲) ۴۹-۶۴
- ۵- جواهری، ل. و باقری، ل. (۱۳۸۷). تاثیر استفاده از اینترنت بر سرمایه اجتماعی و انسانی: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تربیت معلم، ۱۵ (۵۸-۵۹)، ۳۳-۶۶.
- ۶- حمیدیان، فرود (۱۳۸۷) اعتیاد به اینترنت و موبایل. بررسی عوامل وابستگی به اینترنت و موبایل و بازی‌های کامپیوتری. نشر قطره
- ۷- دوران، بهناز و گنجی، الف. (۱۳۸۷). کاربری تفننی اینترنت توسط کاربران ۲۵-۴۰ سال شهر تهران. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۳، ۱۱۵-۱۲۹.
- ۸- زکایی، محمد سعید، خطیبی فاخره (۱۳۸۵) رابطه حضور در فضای مجازی و هویت مدرن پژوهشی در بین کاربران اینترنتی جوان ایرانی. (۳۳): ۱۱۱-۱۵۳
- ۹- زنجانی‌زاده، ه. و جوادی، ع. (۱۳۸۴). بررسی تاثیر اینترنت بر ارزش‌های خانواده در میان دانش‌آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد (در سال ۸۲-۸۳)، مجله جامعه‌شناسی ایران، ۶ (۲)، ۱۲۱-۱۴۶.
- ۱۰- شایق، سمیه؛ آزاد، حسین و بهرامی، هادی. (۱۳۸۸). بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه‌ی آن با ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان تهران. مجله اصول بهداشت روانی. سال یازدهم، شماره ۲، ۱۴۹-۱۵۸.
- ۱۱- علی وردی‌نیا، اکبر (۱۳۸۴) اینترنت و سوء مصرف مواد. مجله مطالعات فرهنگی و ارتباطات؛ ۱ (۳-۲): ۱۵۵-۱۷۰.
- ۱۲- قاسم‌زاده، لیلی؛ مهرناز، شهرآرای و مرادی، علیرضا. (۱۳۸۶). بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در دختران و مقایسه دختران معتاد و غیر معتاد به اینترنت در متغیرهای تنهایی، عزت نفس و مهارت‌های اجتماعی. دوفصلنامه روانشناسی معاصر (۳)، ۳۲-۳۸.
- ۱۳- محسنی، م، دوران، ب، و سهرابی، م. ه. (۱۳۸۵). بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کاربران کافی‌نت‌های تهران). مجله جامعه‌شناسی ایران، ۷ (۴)، ۷۲-۹۵.

- status in adolescents. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*, 38, 53–60.
- 27- Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Lin, H. C., & Yang, M. J. (2007). Factors predictive for incidence and remission of Internet addiction in young adolescents: a prospective study. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 545–551.
- 28- Modayil, M. V. (2004). Internet user's prior psychological and social difficulties. *Cyber psychology & Behavior*, 6, 254-267.
- 29- Morris, M., & Ogan, C. (1996). The Internet as Mass Medium. *Journal of Communication*, 46(1), 39-50.
- 30- Ruggiero, T. (2003). Use and Gratification Theory in the 21st Century. *Mass Communication and Society*, 3(2), 3-37.
- 31- Widyanto, L. & Murran, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyber Psycholabehav*, 7 (4), 50- 443.
- 32- Yoo, H. J., Cho, S. C., Ha, J., et al. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and Internet addiction. *PCN*, 58, 487- 494.
- 33- Young ,K.S. Internet Addiction : Symptoms , evaluation , and treatment. [on-line available at <http://www.netaddiction.com/articles/symptoms.htm>].
- 34- Young K. (1999). Internet addiction and a winning strategy for recovery. *J Amr Behav Scientist* 1998; 24(1): 14- 8
- 35- Young, K. S. (1998). *Caught in the net: how to recognize the sings of internet addiction and a winning strategy for recovery*. 1st Edition, John wiley & Sons: New York.

Archive